

Jozua 17:14-18.

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus!

Wat vindt u de mooiste geschiedenis uit de Bijbel? 't Is waar, de geschiedenissen van Jezus' geboorte en van 's Heren lijden en sterven zijn heel boeiend, maar hoe vindt u de geschiedenis van Jozef in Egypte? Menig Bijbellezer zal zich -denk ik- daarbij niet aan de hoofdstukindeling storen, maar doorlezen; met ontroering doorlezen als het verhaal zover gevorderd is dat Jozef zich luid huilend aan zijn broeders bekendmaakt en roept: "Ik ben Jozef; leeft mijn vader nog?" En hoe vindt u dan de geschiedenis van de zegening van de twee zonen van Jozef, Manasse en Efraïm, door de oude vader Jacob? Die twee zijn toen door vader Jacob als twee van zijn eigen zoons aangenomen; niet als kleinzoons, nee, als zoons! Dus van toen af had vader Jacob dertien zonen en waren er dertien stammen! Toch is het beloofde land later maar onder twaalf stammen verdeeld, omdat de stam van Levi geen grondgebied ontving in Kanaän: de HERE was zijn deel. Maar aan de Jozefieten is een dubbel deel gegeven, nog altijd ingevolge die zegen, die profetische zegen, van vader Jacob in Egypte. Want vader Jacob had toen gesproken naar zijn hart, zijn eigen hart. Vader Jacob had namelijk bijzonder veel van Jozef gehouden en hem daarom een dubbel aandeel in de toekomstige erfenis van Kanaän gegeven. Maar tegelijkertijd had vader Jacob ook door de heilige Geest, de Geest der profetie, gesproken, en zó, naar de wil van God. Ook de HERE had dat zo gewild, dat een dubbel erfdeel aan Jozef zou toekomen, maar dan toch op een speciale manier. Daarom had vader Jacob onder het uitspreken van zijn zegen over die twee jongens, over Manasse en Efraïm, zijn handen gekruist, en zijn rechterhand op het hoofd van Efraïm, de jongste, gelegd, en zijn linkerhand op het hoofd van Manasse, de oudste. Jozef, de beste Jozef, dacht dat zijn vader zich vergiste. Maar nee, de oude Jacob vergiste zich niet, want GóD vergiste zich niet; de Geest der profetie vergiste zich niet. De HERE heeft toen al wel voorzegging laten doen van Zijn àlmacht (twaalf stammen zouden Kanaän beërven), maar de HERE liet toen ook al weten dat Hij altijd vrij blijft. Al is Hij een God van belofte, Hij blijft vrij! De HERE liet weten dat Hij niet alleen àlmachtig is, maar ook vrijmachtig! Dat is later wel uitgekomen ook! Efraïm, de jongste, heeft het meest naam gemaakt. Later is het noordelijk rijk -k zal maar zeggen: het rijk van de tien stammen- meermalen kortweg Efraïm genoemd! Niet Manasse, nee, Efraïm!

Maar nu loop ik wel wat ver op de latere geschiedenis vooruit. Zover zijn we nog lang niet in het Schriftgedeelte dat vandaag voor ons ligt. Dat maakt nog maar deel uit van Jozua 16 en 17; het vormt het slot daarvan. In die twee hoofdstukken wordt ons verhaald hoe het afgelopen is met die belofte van vader Jacob. Inderdaad heeft de commissie voor de landverdeling ervoor gezorgd dat aan Jozef niet één lot, één deel van Kanaän werd toegewezen, maar een dubbel lot: één voor Efraïm, en één voor Manasse. Maar daarop is nu niet bepaald zeer dankbaar gereageerd; tenminste niet door alle gegadigden. Wel door sommigen. Voor de zoveelste maal -om precies te zijn voor de vierde maal!- worden de dochters van Zelàfeath genoemd. Die meisjes hadden geen broers; hun vader was in de woestijn gestorven. En toen... tóén hadden ze al gezegd: "Maar dan krijgen wij en onze nakomelingen dus geen erfdeel in Kanaän!" Hoort u dat? Zo spraken ze in de woestijn! Zó vast hebben die vijf meisjes wél op Gods beloften vertrouwd, dat Israël in Kanaän komen zou; en dat tegenover de hele gemeente die griende en zei: "O! We komen er nooit in!" En het is om die reden geweest dat zij toen al, ten tijde van Mozes, hebben verzocht om als erfdochteren voor het aandeel van hun vader in aanmerking te mogen komen.

Mozes heeft die zaak toen aan God de HERE voorgelegd -dat mocht Mozes doen: zomaar met vragen naar de tabernakel lopen!- en God heeft die meisjes gelijk gegeven. In het boek Numeri kunt u over die vijf dochters van Zelàfeath driemaal lezen! En hier in Jozua 16 voor de vierde keer! Dat noem ik geen toeval meer! Ik denk er dit van: zó heeft de heilige Geest willen zeggen dat er in Israël onder Jozua toch ook nog gelóvige gemeenteleden zijn geweest! Mensen zoals Kaleb en Othniël, en Othniëls vrouw, de flinke dochter van Kaleb: Achsa! En de vijf flinke dochters van Zelàfeath uit Manasse. Ze worden wéér, voor de zoveelste keer, met hun vijf namen genoemd! Maar verder was er toen ook al verslapping, inzinking; gebrek aan geloofsvuur! Wanneer?? Ten tijde van Jozua al!!

Lezers van de Bijbel, in 't bijzonder lezers van het boek Jozua, zou ik hiervoor willen waarschuwen: laten ze alstublieft niet denken dat er tegenwoordig... "och! och! och!, tegenwoordig toch zoveel kaf onder het koren is, maar dat het vroeger altijd anders geweest is!". Vergis u niet! Vrome mannen als Jozua en Kaleb zijn in de woestijn te Kades vanwege hun geloofstaal ("laten we toch op God vertrouwen!") bijna door Gods gemeente gestenigd! Maar dat is de enige keer niet geweest, dat ze in de gemeente tegen het ongeloof hebben moeten oproeien! Onze tekst verplaatst ons in een tijd van ongeveer 45 jaar later, en dan heeft zo'n trouwe man als Jozua in principe met hetzelfde kwaad in Gods gemeente te maken. Deze keer zelfs nog wel vlak bij hem in de buurt!

U moet namelijk weten dat Jozua zelf ook afstamde van Jozef; hij behoorde tot de stam van Efraïm. Maar wat gebeurt er nu op zekere dag, wanneer de landverdeling voor de twaalf stammen, ook voor de twee stammen, plaatsheeft? Ja, speciaal voor Efraïm en Manasse heeft plaatsgehad? Dan zijn die twee het met de uitslag van de verloting niet eens, en verschijnen ze met hun klacht daarover bij Jozua; uitgerekend bij Jozua! Iemand die hun dus nauw verwant was. Wat al niet aardig was; wat niet fijngevoeld was! Ze rekenden er toch niet op dat Jozua hen wel voortrekken zou: familie? Bovendien was dat landverdelen en toewijzen niet uitsluitend het werk van Jozua geweest, maar van een hele commissie van tien, twaalf man! En wat nog het allernaangenaamste was: ze hadden geloot! Dat doet men toch niet voor de aardigheid, zoals dat in de café's gebeurt als er gekaart wordt, gedomineerd wordt, met tolletje gespeeld wordt? Dat doe je niet voor de aardigheid, als het tenminste goed is, maar dat doe je biddend, om in een moeilijke zaak door niemand minder te laten beslissen, dan door God de HERE! Dàt is loten! Dàt mag! Maar als dan na afloop van zo'n loting een van de partijen zich ontevreden toont met de uitslag, tegen wie verzet zo'n partij zich dan eigenlijk? Tegen God de HERE! Dàt hebben de zonen van Jozef gedaan! Ze spraken tot Jozua: "Waarom hebt ge aan mij maar één lot, één deel als erfdeel gegeven, en dat terwijl ik juist een talrijk volk ben, omdat de HERE..." -ja ja, nu moet u horen!- "...omdat de HERE me tot dusverre gezegend heeft."

Dat waren nu wel mooie en vroomklinkende woorden, maar ze waren niet waar! Kijk maar! Half Manasse had al een erfdeel ontvangen in Oost-Jordaanland, voor de Jordaanovergang, al onder Mozes! De andere helft van Manasse had een erfdeel ontvangen in West-Jordaanland, en Efraïm evenzo! Drie stukken! Dus wat hadden ze nog te klagen?

Toch heeft Jozua ze nog serieus genomen en hun de goede raad gegeven om op het hun toegewezen terrein dan aan het rooien van bossen te beginnen, om zich daardoor van ruimer woongebied te voorzien. Een oplossing die juist heel gemakkelijk zou vallen als ze zulke volkrijke stammen vormden. Want dat zeiden ze toch? "Wij zijn zo talrijk..." Nu, vele handen maken licht werk, zeker bij het bomenrooien! ('t Is algemeen bekend dat Palestina oorspronkelijk lang niet zo arm aan bossen is geweest als in later tijd; tegenwoordig nog! Als u een bepaald bedrag geeft, dan wordt er in het zogenaamde Israël een boom op uw naam geplant!). Maar de zonen van Jozef hielden vol: "Nee, nee nee! Ons gebied is veel te klein! Daaraan zouden we toch niet genoeg hebben, ook al zouden we aan het houtkappen gaan op het hogere terrein!"

En toen kwam de aap uit de mouw. "Op het lagere gebied kunnen we immers helemaal niet terecht, want daar wonen Kanaänieten die beschikken over ijzeren strijdwapens!" Toen, tóén is de oude Jozua toch even warm aangelopen! 't Is aan zijn woorden te merken. Hij bedient zich in zijn antwoord wel vijfmaal van een krachtterm; van een term die men vertalen kan door "waarachtig!", of "voorwaar!", of "warempel!", of "welzeker!" 't Komt in de vertalingen jammergenoeg niet uit. "Nee nee! God heeft jullie door de uitslag van het lot niet behandeld als misdeelde kinderen! Welzeker! Heel het bergland is voor jullie! Welzeker! Als je daar bosgrond in gaat ontginnen, dan krijg je toch woonruimte? Welzeker! En voor die Kanaänieten behoef je niet bang te zijn! Welzeker! Al hebben ze ijzeren strijdwapens! Welzeker! Al zijn ze sterk!" Vijf keer staat er dat woord: een krachtterm. "Waaràchtig! waaràchtig! waaràchtig!"

Gemeente! Over zo'n Schriftplaats als deze moet u vooral niet te vlug heenlezen! U moet heus niet denken dat de oude Jozua in het laatst van zijn leven alleen maar vreugde beleefd heeft temidden van zijn broeders de Israëlieten, al was dat dan een andere generatie, of, zoals we tegenwoordig

mekaar zo graag napraten: de jongere generatie. Kom kom! Hoewel die jongere generatie getuige was geweest van machtige daden Gods! Ik noem maar wat op: de doortocht door de Jordaan; de val van Jericho; de dubbele dag van de slag om Gibeon, en de vernietiging van paarden en wagens in de slag om Merom; Jozua 11:5! Dingen die beslist niet langer dan 25 jaar eerder gebeurd waren; eerder veel korter; het kan wel een jaar of zeven à tien geweest zijn. Constateert u even dat er vanmorgen geen tekst uit het boek Richteren voor u ligt -de tweede profeet!- of uit een nog latere profeet -Jesaja, Jeremia tot Maleachi- nee, nee nee! uit het boek Jozua, de éérste profeet! En dat Schriftdeel handelt al over gebrek aan Godsvertrouwen in de vlak-naaste omgeving van Jozua zelf; onder de zonen van Jozef, onder Efraïm, in zijn eigen stam! Zo vroeg heeft de molm er al ingezet!

Zulke figuren zijn uit de kerkgeschiedenis wel meer bekend, figuren à la Jozua. Na hun dood o! zo bewierookt, maar hun leven is verre van makkelijk geweest. Trouwens, waarom zou ik hier niet onze lieve Heiland, de Here Jezus zelf noemen? Hoe heeft Hij niet -om zo te zeggen- levenslang op rotsen moeten ploegen? Tot de dag van zijn opstanding toe is Hij als vernederde Messias door Zijn eigen discipelen niet begrepen! Ze hadden Hem lief, maar dat zegt ook nog niet alles! Niet begrepen...! Pas na Zijn opstanding begonnen ze in te zien dat Hij nou juist de ware Messias was; de Christus der Schriften, de Beloofde, omdat Zijn weg ging door lijden, tot heerlijkheid.

Ik begon daareven met de vraag of u de geschiedenis van Jozef in Egypte ook niet een mooie geschiedenis vond. Toen ik die geschiedenis even ophaalde, kwamen we verder te spreken over Efraïm en Manasse. Wat zijn dat toch hoogbevoorrechte kinderen geweest van de patriarch Jozef! En de stammen van diezelfde namen, Efraïm en Manasse, zijn later ook hoogbevoorrechte stammen geweest: drie stukken van het beloofde land! U zou eens op de kaart moeten kijken om te zien wat een mooie centrale plaats in het land Kanaän ze toch hebben ontvangen! Juist omdat ze nogal hoog gewoond hebben ook, nogal landinwaarts, in 't gebergte! 't Heette ernaar: 't gebergte van Efraïm! Daarom zijn ze bij latere vijandelijke invallen van Filistijnen, Amorieten, Moabieten, enzovoorts, nogal buiten schot gebleven. Daarmee zal het feit wel verband houden dat de tabernakel veelal gevestigd is geweest op zulke plaatsen als Bethel en Silo. Wéér zo'n voorrecht!

Maar wat baten alle bewijzen van Gods weldadigheid en trouw, wanneer er geen oog is om te zien en geen hart om op te merken; wanneer men denkt dat dat allemaal maar vanzelf spreekt. "Dat komt me toe!". Wanneer er zelfs ontevredenheid heerst met Gods lotsbedeling. Als pruilende kinderen zijn Efraïm en Manasse bij Jozua aangekomen, alsof ze misdeeld waren! En ze waren nota bene dragers van extra beloften, en die waren in beginsel al ingegaan! Maar er was geen geloof om zich de inhoud van die belofte hartelijk toe te eigenen. En daar komt het toch altijd maar weer op aan! En dan... dit is nog maar een begin! Hier ontmoet u de namen van deze twee bevoorrechte stammen nog maar in de mooie tijd van Jozua. 't Was toch een mooie tijd? Hoewel hij ze al heeft moeten vermanen! Want het strekt Jozua toch zeker tot eer dat hij zijn naaste familie niet naar de mond gepraat heeft, maar ze zonder aanzien des persoons te woord heeft gestaan: "Jullie zijn ongelovig!"

Maar wanneer u in de boeken genaamd "de Profeten" eens wat verder bladert, dan komt u dezelfde namen als die van vanmorgen nog menigmaal tegen in eenzelfde onplezierig verband. Efraïm heeft Gideon het leven moeilijk gemaakt, en Efraïm heeft het Jefta moeilijk gemaakt! En waaróm steeds? Omdat het jaloers was! Omdat het zich permanent achteruitgezet voelde! Ja, dat heb je nu met bevoorrechte mensen, vooral wanneer ze niet bepaald onbegaafd zijn, zoals later de Korintiërs. In geen van zijn brieven spreekt de apostel Paulus zo uitvoerig over de geestesgaven van de apostolische tijd als in zijn brieven aan de Korintiërs. Maar met welke gemeente heeft de apostel zó op gespannen voet gestaan als met Korinte? 't Heeft op buigen of barsten gestaan! Zo gaat het vaak! Begaafd... maar lastig! Zorgenkinderen! Maar tóch kinderen! Paulus schreef de Korintiërs zo maar niet af. Kijk eens naar de kop van die brieven: "Geheiligden in Christus Jezus!" En hij profeteerde ook, schreef door de Geest: "Ja, want dat is de wil des Heren zo." Vandaar bij God ook dat grote geduld tegenover Efraïm, in 't Oude Testament al!

Het zou me veel te ver voeren wanneer ik dat allemaal zou ophalen. U weet het trouwens wel. Toen God er later toe moest overgaan om het koningschap aan het huis van David, z'n geliefde David!,

gedeeltelijk te ontnemen, toen heeft God tien van de twaalf stammen gegeven aan Jerobeam, door de heilige Geest en Ahia de profeet; 1 Koningen 11! Tien stukken van zijn land! En Jerobeam was weer uit... Efraïm! Ik behoef echter zijn naam maar te noemen, of iedere Bijbellezer weet al wel hoezeer Gods Geest toen ook weer vanuit die stam van Efraïm bedroefd is: Jerobeam, die Israël zondigen deed. De beeldendienst... "voor Jahweh! voor Jahweh!", denkt u erom? ...de beeldendienst voor de HERE, die beeldendienst van Jerobeam, de eigenwillige godsdienstigheid van Jerobeam heeft de loper uitgelegd voor de afgoderij van Achab en Izebel. En toen kwam het einde! Want Gods volk kan bij de HERE een heel potje breken, maar je moet niet aan afgoderij beginnen! Toen kwam het einde! Ballingschap van de tien stammen; het noordelijk rijk voorop! Hoewel Gods geduld toen nog niet... nóg niet helemaal uitgeput was tegenover Efraïm. Jaren later, in de dagen van Jeremia, sprak de HERE toch nog: "Is Efraïm Mij niet een lieflijk zoon, een troetelkind...?" Ja, en toen waren ze in Assyrië, weggevoerd! Maar toen sprak de HERE nog: "Is Efraïm Mij niet een lieflijk zoon, een troetelkind, dat Ik, zo vaak als Ik over hem spreek, gedurig aan hem denken moet? Daarom is Mijn binnenste over hem ontroerd." Statenvertaling: "Daarom rommelt Mijn ingewand in Mij van barmhartigheid. Ik zal Mij zeker over hem ontfermen, luidt het woord des HEREN"; Jeremia 31.

Wat zijn dat troostvolle plaatsen voor christenen, die het van eieren hebben gemaakt, en die te bang zijn om van hun dwaalweg naar hun hemelse Vader terug te keren. Hóór dan! Ik zal u één naam noemen: Efraïm!

Zie, gemeente, zó is nu uw God, de HERE! En zó is 't nu gesteld met Zijn beloften! Zó taai is nu Zijn geduld, alleen... niet onuitputtelijk! Dàt niet! 't Kàn breken, maar niet gauw! Moet u daar nu ook niet vaak aan denken in onze tegenwoordige tijd, nu we omringd worden door ongehoorzame verbondskinderen? Ze hebben toch allemaal dezelfde doop als wij? Links en rechts, ook bij ons in de familie, bij neven en nichtjes! Net als bij Jozua: in de vlak-naaste familie! Misschien kunt u eens met ze aan de praat raken; misschien kunt u eens een mooie geschiedenis uit de Bijbel ophalen; de geschiedenis van Jozef en van de zegenende Jacob met zijn gekruiste armen. En noem dan vooral eens de naam Efraïm, en herinner er dan eens aan dat God zelfs na de ballingschapsstraf nog over dat Efraïm sprak met de woorden "lievelingszoon, troetelkind": Jeremia 31. Onbegrijpelijk!

Als er nog een greintje begeerte is om weer verzoend met God te gaan leven en straks te sterven, dan hoeft zelfs het ondankbaarste verbondskind er niet voor terug te deinzen om op te staan en naar zijn hemelse Vader terug te gaan. Maar dat weten wij nu uit de gelijkenis van de Here Jezus over de verloren zoon natuurlijk wel heel goed! Ja, maar dat was toen ook al geen nieuw evangelie. Zoveel nieuws heeft de Here Jezus niet gezegd!

En zo is 't altijd al geweest! Want zo is nu de HERE! Daar staan nu de boeken van de profeten al vol van; van de eerste af aan! Lees het maar in zijn verband! Vol, vól van bewijzen voor die onbegrijpelijke lankmoedigheid en vergevingsgezindheid Gods!

En dan komen de Psalm dichters; die hebben er ook al geregeld van gezongen! Eén psalm; psalm 130:

"Hoort aan de goede tijding!
Hij geeft in Zijn geduld
aan Israël bevrijding
van onrecht en van schuld."

AMEN.

---

lezen : Jozua 17.

zingen: psalm 84:4
psalm 84:6
psalm 78:2,3,4
psalm 130:1,4

7 november 1971